

ksionit ESSL në Vienë “Blood and Honwy, the future's in the balkans” me kuratorin Harald Szeemann.

Si arritët t'i vendosnit kontaktet me galeritë apo muzetë ku ju po prezantoni ekspozitat apo veprat tuaja letrare?

Akademia, njohjet e bashkëpunimet e reja të njëpasnjëshme me artistët e kuratorët ishin baza e kontakteve, të cilat edhe pas studimeve vijuan.

Cila ka qenë pjesëmarrja juaj më e fundit në një veprimtari të rëndësishme? A mund të tregoni rreth veprës me të cilën keni marrë pjesë? Rreth temës, subjektit apo për cilësitë e elementeve të formës?

Në këtë rast nuk mund të mos flas për projektin tim më të fundit të realizuar posaçërisht për eventin, që është ende në ekspozim deri në 22 nëntor të 2009, video audio instalacioni “SENSATION SEEKERS”. Nëpërmjet ArtKontakt-it dhe Andi Tepelenës u bë e mundur pjesëmarrja ime me “Sensation Seekers” pikërisht në edicionin më të fundit të 53-të të Bienales së Venecias, një nga eventet më prestigjioze ndërkombëtare dhe në seksionin e saj kolateral “Krossing”. SENSATION SEEKERS, që në shqip do të mund të përkthehet “KËRKUESIT E EMOCIONEVE EKSTREME” (njerëzit në kërkim të adrenalinit) ka lindur si një multivëzhgim i personave që praktikojnë sporte ekstreme dhe si analizë e projektimit psikologjik të dëshirës dhe nevojës së çdokujt për të përkthyer forma të ndryshme kufiri, si moralë apo fizikë. Video instalacioni zhvillohet në tre projeksione. Video e projektuar në qendër, rrënjësore për të gjithë idenë e projektit, është një ngjarje e vërtetë, e cila ka ndodhur në janar të 2009 mbi majat e malit më të lartë të Argjentinës, Akonkaguas (6000 m). Ngjarja tragjike nuk do të ishte ditur po mos të ishte bërë publikimi nëpërmjet internetit nga një anonim, që e kishte regjistruar nëpërmjet një celulari, pikërisht nga një alpinist i grupit, protagonist i kësaj historie. Video më pas u regjistrua nga unë për herë të dytë, nëpërmjet një pëlhure, duke ridimensionuar personazhet në figura hijesh, duke mekanizuar lëvizjet e tyre, e duke shfaqur kështu edhe një herë tjetër momentet kyçe të vdekjes tragjike të guidës Federico Campanini, i braktisur nga grupi i aplinistevë pikërisht 400 m nga maja e malit. Dëshira për të arritur një objektiv, format e saj të ndryshme, dhe nevoja për të kërkuar emocione ekstreme janë tre pikat themelore, që lidhin në një zinxhir qarkullor “Sensation Seekers”

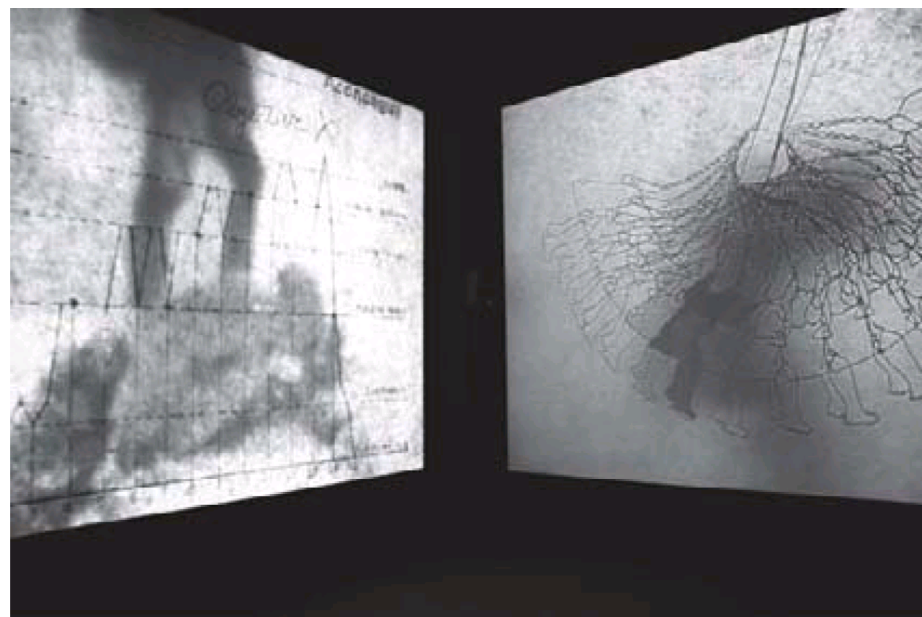
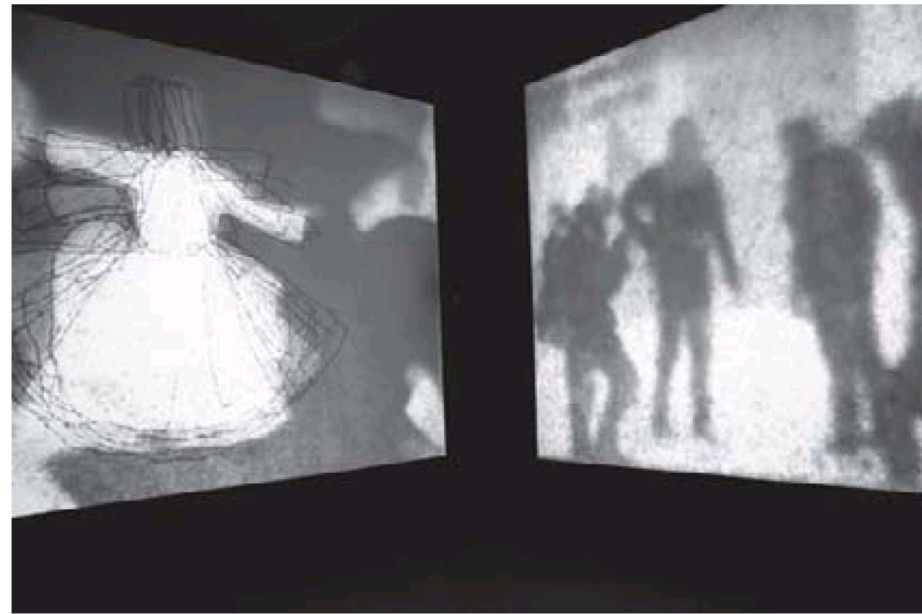
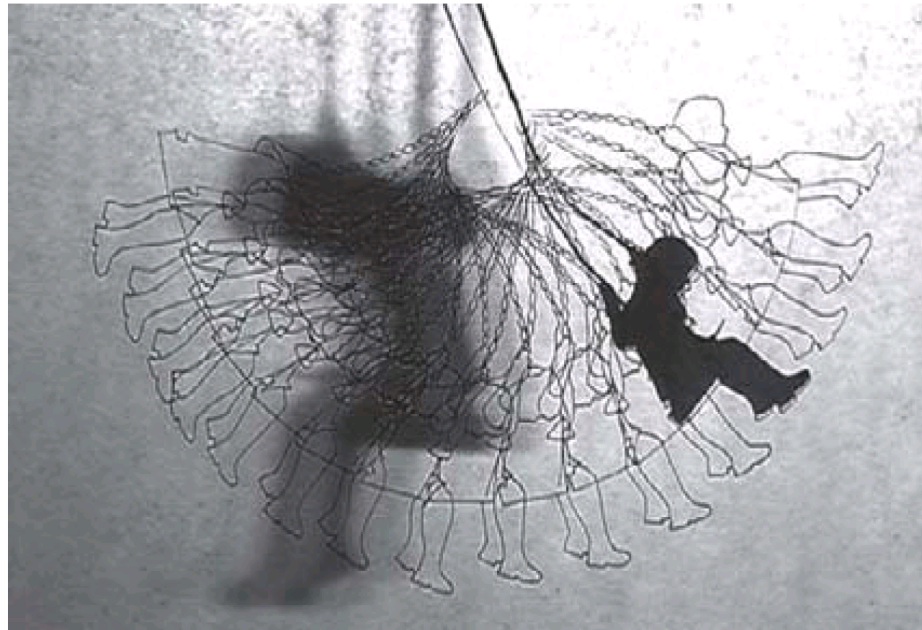
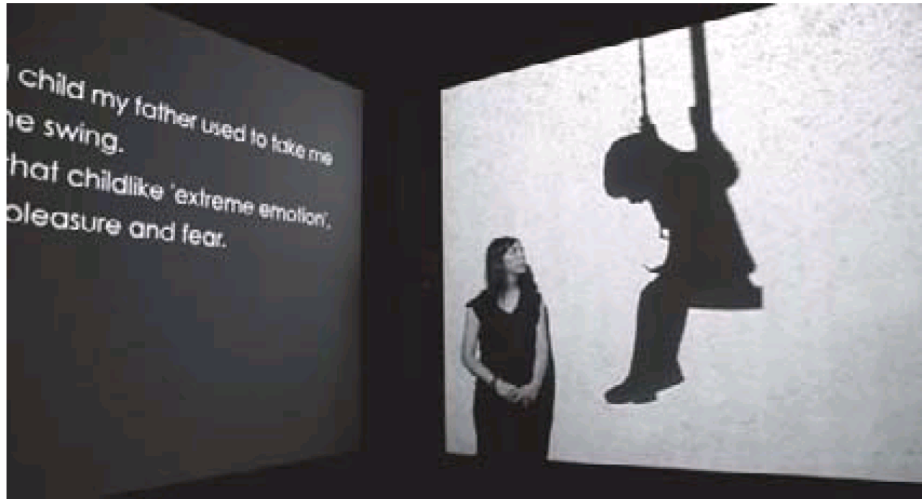
Dy videot e tjera që kompletojnë instalacionin janë një analizë e dy elementeve që bëjnë pjesë në natyrën njerëzore dhe janë gjithmonë prezent në fenomenin e sensation seeking. E para projekton një fëmijë që realizon akrobaci në lisharëse, dukë vënë në dukje formën ekspresive të kërkimit të emocioneve ekstreme në fazën infantile, parë nëpërmjet lojës (në këtë rast lisharsja dhe rezultati i saj me efektin naiv dhe ekstrem, të marramendjes). Rrethi mbyllet me një vëzhgim të personave që praktikojnë rite dhe eksperiencia fetare (në këtë rast, vallja e dervishëve). Dervishët rrotullues, mjesh-tër të autokontrollit, besojnë që nëpërmjet marramendjes është e mundur të arrijnë një glendje ekstaze që i afron me Zotin. Lëvizjet e tyre të përsëritura dhe rrotulluese bashkë me lojën marramendëse të vajzës së vogël krijojnë një kuadër të kompletuar të faktorëve basilare që kompozojnë fenomenin “sensation seeking”. Njeriu është i predispozuar të shkojë në kërkim të emocioneve të tilla, nganjëherë edhe përtej kufirit, shpesh duke vënë në rrezik edhe ekzistencën e vet.

Çfarë ju nxit që të mbani gjallë vullin e krijimit në gjininë dhe formën që keni zgjedhur?

Pasioni. Një galerist milanez pasi kishte parë video instalacionin tim më të fundit në Bienalen e Venecias “Sensation Seekers” më tha “...nuk je edhe ti një “sensation seeker” (“një kërkuese e emocioneve”)?” Në doza të ndryshme jemi pak të gjithë...

Çfarë mendoni rreth artit bashkëkohor, ç'e bën atë të cilësohet i tillë dhe në cilin segment të tij bën pjesë krijimtaria juaj?

Është bashkëkohor siç fjala vetë e thotë, pasi jeton në të njëjtin hap me ne, me kohën tonë. E pamundur të marrë vlerën e saj të plotë që meriton. Vetëm në distancë kohe mund të analizohet, kur idetë të filtrohen. Përsa më përket mua, jam thjesht një kërkimtare e pa-

sionit tim. Nuk bëj tjetër, vetëm t'a ndjek hijen e saj që më hap rrugën përpara e t'a realizoj. Ndiem me fat kur shikoj që pasioni nga ëndërr të vizatohet e të marrë formë reale.

Subjektet apo temat tuaja janë burim i njohjes së asaj që na rrethon, i lidhjes me to, i qënies suaj brenda tyre apo burim improvizimi i çastit prej ndikimit të asaj që na rrethon në një moment të caktuar e të menjëhershëm?

Mendoj më shumë ajo e para, nganjëherë e ndërthurur me të dytën. Shpesh i referohet edhe memories kolektive. Për këtë të fundit njohja ime rreth elementeve që më interesojnë studiohet në detaje për të filtruar sa më shumë informacion e për të arritur në thelb të idesë sime përfundimtare.

Sa shqiptare ndjehesh në ekspozimet e tua në botën e artit dhe sa e ndjejnë të tjerët këtë?

Në realizimin e projekteve të mia nuk marr parasysh prezantimin tim kombëtar përballë një publiku. Në disa nga veprat e mia kam folur për tematika që nuk kanë të bëjnë në mënyrë direkte me prejardhjen time, por publiku si shqiptar dhe i huaj është i vëmendshëm dhe shpesh kurioz për të gjetur elemente që kanë origjinë në rrënjët e prejardhjes sime. Ashtu si në një projekt të kaluar “Not choose not to be” (Të mos zgjedhësh, të mos ekzistosh), në 2004, ku në të kundërt, video mbarte në vetvetë shumë elemente simbolike të lidhura me origjinën time dhe fëmijërinë, në këtë rast publiku reagoi në mënyrë shumë personale. Persona të ndryshëm personalizojnë historinë, duke i dhënë kështu një vlerë pa hapësirë e kohë.

Ç'mendoni rreth mbiemrit shqiptar, italian apo turk në kuptimin e artistit si bërës i artit?

Sot gjithmonë e më shumë janë duke kërkuar të humbin kuptimin e tyre. Fatmirësisht jemi duke iu afruar një tjetër epoke historike ku kufijtë që gjithmonë kanë krijuar ndarje e dhimbje po shkojnë drejt rrugës së humbjes së vlerave të tyre. Kështu artisti e identifikon vetveten në bazë të eksperiencës personale në vendin dhe kulturën që jeton nga një çast në një tjetër. Për këtë unë shpesh nënvizoj që memoria ka një rëndësi të veçantë për individin por dhe për shoqërinë.

Si mendoni a ka artistë të artit bashkëkohor dhe artistë bashkëkohës, të cilët zënë një vend të caktuar në mjediset e artit të sotëm? Ku e shihni veten dhe si e shihni atë?

Janë të panumërt artistët bashkëkohorë që kanë një prezantim me impakt të fortë, kura-joz, dhe inteligjent në nivelin ndërkombëtar. Mund të përmend ndër to; Olafur Wliasson, Monica Bonvicini, Pierre Huyghe, Tania Bruguera, Ghada Amer, Won Ju Lim, Bill Viola, Jeff Wall, Gregor Schneider, Abbas Kiarostami, e akoma ndër artistët shqiptarë si Adrian Paci e Anri Sala. Vetveten e shoh tek po ndjek pasionin tim me këmbëngulje, tashmë prej vitesh. Sa për të tjerat është publiku që përgjigjet.

Ju keni realizuar disa veprimtari në Tiranë? Ato kanë qenë shumë më të gjera se një ekspozitë e artit pamor apo kanë mbetur aty tek kufijtë e tij? Mund të tregoni se të kujt tipi janë dhe si i ka pritur publiku?

...mbi të gjitha “Onufri” e “Colors of Albania” në Museun Kombëtar të Tiranës. Për Shqipërinë besoj kanë një vlerë superiore. Përsa i përket pjesëmarrjes sime personale, kufijtë janë akoma të pranishëm në Shqipëri. Duhet punuar shumë që zëri i ngjarjeve të ndryshme brenda territorit të prekë opinionin ndërkombëtar e të joshë interesat e një shtypi të huaj. Por kjo nuk arrin vetëm nëpërmjet punës së madhe e të palodhshme të artistëve që tashmë kanë arritur nivelet më të larta profesionale. Një mbështetje e fortë e artistëve që punojnë jashtë atdheut, nga ana e institucioneve publik o privat shqiptarë, si psh në rastin e fundit të ArtKontakt-it, është e rëndësishme e shpesh rrënjësore për të ngritur zërin e artit bashkëkohor shqiptar në nivel ndërkombëtar. Artisti shqiptar që jeton jashtë kufijve të Shqipërisë, duke punuar në mënyrë individuale mund të prezantohet me dinjitet në nivelin ndërkombëtar duke hasur vështirësi të mëdha e të njëpasnjëshme, e mbi të gjitha pa mbështetje kombëtare. Në Bienalen e Venecias (gjeografikisht shumë pranë kufijve kombëtarë) pavioni zyrtar shqiptar ende është në dhomën e pritjes. Kjo duket se i lë një portë të hapur diskutimit.